

รูปแบบการบูรณาการเรียนการสอน การวิจัย และการบริการวิชาการเพื่อพัฒนา
ชุมชน ภายใต้ยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Integration Model of Teaching and Learning, Researching, and
Academic Services for Community Development under The Local
Development Strategy of Buriram Rajabhat University

คณางค์ ช่อชู¹, จริญญาภรณ์ ปีตาทะสังข์²

Kakanang Chorchoo, Chariyaporn Pitathasang

Received: October 23, 2021 Revised: December 17, 2021 Accepted: December 24, 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาแนวทางการพัฒนาการเรียนการสอน รูปแบบการบูรณาการเรียนการสอน และผลลัพธ์และผลกระทบจากการบูรณาการเรียนการสอน การวิจัย และการบริการวิชาการ กลุ่มตัวอย่าง คือนักศึกษาสาขาวิชาการพัฒนาสังคม ชั้นปีที่ 4 ที่เรียนในรายวิชาการวิจัยทางการพัฒนาสังคม ปีการศึกษา 2563 จำนวน 29 คน เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม สัมภาษณ์เจาะลึก การสนทนากลุ่ม และการสังเกต ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยค่าสถิติเชิงพรรณนา ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนในรายวิชาการวิจัยทางการพัฒนาสังคม ควรการใช้ประเด็นการวิจัยต่อเนื่องจากรายวิชาระเบียบวิธีวิจัยทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์เบื้องต้น และจัดให้มีที่ปรึกษาโครงการวิจัยต่อเนื่องตั้งแต่ชั้นปีที่ 3 ถึงปีที่ 4 รูปแบบการบูรณาการเรียนการสอน แบ่งเป็น 3 ระยะ ได้แก่ (1) การค้นและพัฒนาโจทย์วิจัย (2) การปฏิบัติการวิจัย (3) การถอดบทเรียนและสรุปผล สอดคล้องกับกระบวนการโครงการ 3 ระยะ โดยแต่ละขั้นตอนให้มีส่วนร่วมของชุมชน และผลลัพธ์และผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการบูรณาการเรียนการสอน คือ การบูรณาการเสมือนเป็นเครื่องมือการดำเนินงานโครงการให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้เรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับพอใจมาก (ค่าเฉลี่ย 4.42)

คำสำคัญ : การบูรณาการ, เรียนการสอน, ยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาท้องถิ่น, มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

¹ อาจารย์ สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ e-mail : Kakanang.ch@gmail.com

² อาจารย์ สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ e-mail : nachan032@hotmail.com

Abstract

The objectives of this research were to find the guidelines for developing learning and teaching and to search for the learning and teaching integration model with the community development under the strategic project for local development, and the integrated teaching and learning outcomes. The sample group consisted of 29 of the 4th year social development students taking Research in Social Development course in the academic year 2020 The data were collected by implementing a questionnaire form, an in-depth interview form, a focus group, and an observation. Statistical value, were employed in quantitative data analysis while content analysis was used for qualitative data analysis.

The results in terms of guidelines for the guidelines for developing learning and teaching showed that most of the students suggested having the continuation of learning and teaching management of an Introduction to Research Methodology in Humanities and Social Sciences course that they studied in their third year and continue using the research topics and the advisers from the third year until the fourth year. As for the model of teaching and learning integration with the strategic project for local development, it was found that the integration model in the implementation process can be divided into 3 steps: 1) searching and developing research problems, 2) conducting a research, and 3) documenting lessons learned and concluding the results. This is consistent with the process of the strategic project for local development. Integrated teaching was used as a tool for implementing the strategic project to achieve goals effectively resulting in the students being satisfied with the teaching as a whole at a very satisfied level (mean=4.42).

Keyword : integration, teaching and learning, Strategies for Local Development,
Buriram Rajabhat University

บทนำ

พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ.2547 (มาตรา 7) ระบุให้มหาวิทยาลัยราชภัฏเป็นสถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นที่เสริมสร้างพลังปัญญาของแผ่นดิน ฟื้นฟูพลังการเรียนรู้ เชิดชูภูมิปัญญาของท้องถิ่น สร้างสรรค์ศิลปวิทยา เพื่อความก้าวหน้าอย่างมั่นคงและยั่งยืนของปวงชน มีส่วนร่วมในการจัดการ บำรุงรักษาการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน โดยมีวัตถุประสงค์ให้ การศึกษา ส่งเสริมวิชาการและวิชาชีพชั้นสูง ทำการสอน การวิจัย ให้บริการวิชาการแก่สังคม ทะนุบำรุงศิลปะและ วัฒนธรรม ผลิตครู และส่งเสริมวิทยฐานะครู และมาตรา 8 ได้กำหนดหน้าที่ของมหาวิทยาลัยไว้เพื่อให้บรรลุการ เป็นมหาวิทยาลัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น เช่น การพัฒนาความรู้ทางวิชาการบนพื้นฐานของภูมิปัญญาท้องถิ่น การ ผลิตบัณฑิตที่มีความรู้คู่คุณธรรม ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ช่วยเหลือคนในท้องถิ่นรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง เสริมสร้างความเข้มแข็งให้ผู้นำชุมชน และการสืบสานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เป็นต้น (สำนัก คณะกรรมการการศึกษาระดับปริญญาตรี, 2547) และในกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏได้กำหนดยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ระยะ 20 ปี (พ.ศ.2560-2579) มี 4 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ ยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่น ยุทธศาสตร์การพัฒนาคู ยุทธศาสตร์ยกระดับคุณภาพการศึกษา และยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบบริหารจัดการ ซึ่งยุทธศาสตร์การพัฒนา ท้องถิ่น มีเป้าหมาย หลัก เพื่อการจัดทำฐานข้อมูล การติดตามตรวจสอบ การส่งเสริมสุขภาวะชุมชนเพื่อสร้าง ความสุขมวลรวมชุมชน (สำนักงานที่ประชุมอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏ, 2561, หน้า 13-14)

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ มีศูนย์อุดมศึกษาประจำ ที่ตำบลห้วยทับทัน อำเภอปะคำ เป็นศูนย์การเรียนรู้ และฝึกปฏิบัตินอกที่ตั้ง มีพื้นที่กว่า 450 ไร่ ซึ่งมีชุมชนที่อยู่ใกล้คือชุมชนสุขสำราญซึ่งเป็นชุมชนขนาดใหญ่ ประกอบด้วย 8 หมู่บ้าน และยังมีเครือข่ายพัฒนาอันเนื่องมาจากการบูรณาการที่ดินของชาวบ้าน ดังนั้น การใช้ กระบวนการเรียนการสอน การวิจัย และการบริการทางวิชาการ เพื่อการพัฒนาชุมชน ท้องถิ่นจึงเป็นประเด็น ทางเลือกสำคัญในการสร้างเวที (forum) และพื้นที่ (space) ที่มหาวิทยาลัย (โดยอาจารย์และนักศึกษา) และ ชุมชน จะได้มีส่วนร่วมอย่างสำคัญในการสร้างกระบวนการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง (interactive learning through action) เพื่อพัฒนาชุมชนท้องถิ่น สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำหนดอัต ลักษณ์ของหลักสูตรว่า “วิเคราะห์ได้ วิจัยเป็น เน้นจิตอาสา นำการพัฒนาสังคม” มีการเรียนการสอนที่มีกิจกรรม นำแนวคิดทฤษฎีลงสู่การปฏิบัติการในชุมชน ท้องถิ่น ส่งเสริมจิตสาธารณะสร้างสำนึกรักท้องถิ่น การจัดการเรียน การสอนรายวิชาการวิจัยทางการพัฒนาสังคมทำให้มีข้อจำกัดด้านเวลา งบประมาณ และผลงานวิจัยของนักศึกษา ไม่ได้เผยแพร่สู่การใช้ประโยชน์เท่าที่ควร ผู้วิจัยจึงสนใจค้นหารูปแบบการเรียนการสอนเชิงบูรณาการ การวิจัย บริการทางวิชาการแก่สังคมเพื่อให้เกิดผลด้านการพัฒนาชุมชน ท้องถิ่น ภายใต้โครงการยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนา ท้องถิ่นที่มุ่งให้มหาวิทยาลัยราชภัฏได้มีบทบาทในการพัฒนาชุมชน ท้องถิ่น ในพื้นที่จังหวัดที่มหาวิทยาลัยตั้งอยู่ อย่างเป็นรูปธรรม โดยอาศัยบทบาทและศักยภาพของคณาจารย์ นักศึกษา จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เกิด ประโยชน์ร่วมด้านการพัฒนากับชุมชน ท้องถิ่น ซึ่งผลการวิจัยนำไปสู่การพัฒนาการเรียนการสอนของสาขาวิชา การพัฒนาสังคม และนโยบายการพัฒนาท้องถิ่นของมหาวิทยาลัยต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยทางการพัฒนาสังคมสู่การพัฒนาท้องถิ่นของสาขาวิชาการพัฒนาสังคม
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการบูรณาการเรียนการสอน การวิจัย และการบริการวิชาการแก่สังคม ภายใต้โครงการยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ของสาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
3. เพื่อประเมินผลลัพธ์และผลกระทบจากการบูรณาการเรียนการสอน การวิจัย และการบริการวิชาการสู่การพัฒนาชุมชนท้องถิ่น

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตประชากรและกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย คือ นักศึกษาสาขาวิชาการพัฒนาสังคม ชั้นปีที่ 4 ที่ลงเรียนรายวิชาการวิจัยทางการพัฒนาสังคม ประจำปีการศึกษา 2563 จำนวน 29 คน และชาวบ้านชุมชนสุขสำราญ ที่เข้าร่วมโครงการยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่น “โครงการแปลงสาธิตเกษตรผสมผสานบนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” จำนวน 15 คน

ขอบเขตของเนื้อหา มุ่งเน้นการศึกษาหาแนวทางการจัดการเรียนการสอนรายวิชาการวิจัยทางการพัฒนาสังคม และหารูปแบบการบูรณาการเรียนการสอน การวิจัย และการบริการวิชาการแก่สังคม ภายใต้โครงการยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ประจำปีงบประมาณ 2563 มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ “โครงการแปลงสาธิตเกษตรผสมผสานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ผลลัพธ์และผลกระทบจากการบูรณาการเรียนการสอน การวิจัย การบริการวิชาการแก่สังคมที่เกิดกับนักศึกษา ชุมชน และมหาวิทยาลัย ทั้งนี้ ผลลัพธ์ คือ ประโยชน์ที่เกิดจากการเรียนการแบบบูรณาการที่สะท้อนในความพึงพอใจของนักศึกษา 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความรู้และทักษะการวิจัยทางการพัฒนาสังคม 2) ด้านอัตลักษณ์ของสาขาวิชาการพัฒนาสังคม 3) ด้านคุณค่าการบูรณาการเรียนสู่การพัฒนาท้องถิ่น และ 4) ด้านพื้นที่การวิจัย ส่วนผลกระทบ คือ ผลที่เกิดขึ้นกับชุมชนนักศึกษา และมหาวิทยาลัย หลังการดำเนินงานโครงการ เช่น กระบวนการกลุ่ม การพัฒนาพื้นที่สู่การเป็นศูนย์เรียนรู้ เป็นต้น

ขอบเขตด้านพื้นที่ ในการวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดพื้นที่การวิจัยภายใต้การเรียนการสอนรายวิชาการวิจัยทางการพัฒนาสังคม ซึ่งมีพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย ได้แก่ ศูนย์อุดมศึกษาปะคำ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ชุมชนสุขสำราญ ตำบลหูก้านบ อำเภอปะคำ จังหวัดบุรีรัมย์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้กระบวนการวิจัยเชิงผสมวิธี (Mixed Method Research) ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้ศึกษาในประเด็น แนวทางการจัดการเรียนการสอนรายวิชาการวิจัยทางการพัฒนาสังคม และประเด็นผลลัพธ์ที่เกิดจากการเรียนการสอนเชิงบูรณาการที่สะท้อนผลลัพธ์ของการบูรณาการ ใน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความรู้และทักษะการวิจัยทางการพัฒนาสังคม 2) ด้านอัตลักษณ์ของสาขาวิชาการพัฒนาสังคม 3) ด้าน

คุณค่าการบูรณาการเรียนสู่การพัฒนาท้องถิ่น และ 4) ด้านพื้นที่การวิจัย วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าสถิติค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ซึ่งเป็นข้อมูลสะท้อนผลลัพธ์ของนักศึกษาที่ทำโครงการวิจัยบูรณาการกับโครงการยุทธศาสตร์ภายใต้ยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่น การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้ศึกษาในประเด็นการบูรณาการเรียนการสอนสู่การพัฒนาชุมชน ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการกับโครงการภายใต้ยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น “โครงการแปลงสาธิตเกษตรผสมผสานบนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” โดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกรายบุคคล การสนทนากลุ่ม การจัดเวทีประชาคม และการสังเกตแบบ มีรายละเอียดของเครื่องมือ ดังนี้

1. แบบสอบถาม ใช้เก็บข้อมูลใน 2 ประเด็น คือ

1.1 แบบสอบถามผ่านระบบออนไลน์ (Google form) เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลแนวทางการจัดการเรียนการสอนของสาขาวิชาการพัฒนาสังคม เก็บรวบรวมข้อมูลจากนักศึกษาที่ผ่านการเรียนในรายวิชาการวิจัยทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์เบื้องต้น และวิชาการวิจัยทางการพัฒนาสังคม แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตรวัดประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ประเมินความสอดคล้อง (IOC) ด้วยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน เท่ากับ .82 ให้เกณฑ์ค่าคะแนนเพื่อแปลความหมายตามแนวทางของบุญชุม ศรีสะอาด (2545) เพื่อเก็บข้อมูลกับนักศึกษาชั้นปีที่ 4 จำนวน 29 คน

1.2 แบบสอบถาม (Questionnaire) เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลความพึงพอใจของนักศึกษาที่สะท้อนผลลัพธ์ของการบูรณาการเรียนการสอนรายวิชาการวิจัยทางการพัฒนาสังคมกับการดำเนินโครงการภายใต้ยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความรู้และทักษะการวิจัยทางการพัฒนาสังคม 2) ด้านอัตลักษณ์ของสาขาวิชาการพัฒนาสังคม 3) ด้านคุณค่าการบูรณาการเรียนสู่การพัฒนาท้องถิ่น และ 4) ด้านพื้นที่การวิจัย แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตรวัดประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ประเมินความสอดคล้อง (IOC) ด้วยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน เท่ากับ .91 ให้เกณฑ์ค่าคะแนนเพื่อแปลความหมายตามแนวทางของบุญชุม ศรีสะอาด (2545) เก็บข้อมูลกับนักศึกษาที่ร่วมบูรณาการเรียนการสอนกับการดำเนินโครงการยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น จำนวน 8 คน

2. การสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview Technique) โดยใช้การสัมภาษณ์ (Interview Guide) การสะท้อนผลกระทบจากการบูรณาการเรียนการสอนรายวิชาการวิจัยทางการพัฒนาสังคมกับการวิจัย และบริการวิชาการ ว่ามีอะไรเกิดขึ้นบ้างในชุมชน นักศึกษา และมหาวิทยาลัย

3. การสนทนากลุ่ม (Focused Group) จำนวน 2 ครั้ง แต่ละครั้ง 8 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ (Interview schedule) ในการระดมความคิดเห็นของนักศึกษาและกลุ่มชาวบ้าน (Group think) ด้วยเทคนิค Appreciation-Influence Control (AIC) การระดมความคิดเห็น (Brainstorming) เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผลกระทบจากการบูรณาการเรียนการสอนกับการวิจัยและบริการทางวิชาการ ภายใต้โครงการยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น และแนวทางการพัฒนา

4. การจัดเวทีสรุปบทเรียน จำนวน 1 ครั้ง ช่วงปิดโครงการ มีผู้ร่วมกิจกรรมนักศึกษา ชุมชน และอาจารย์ เพื่อคืนข้อมูลกับชุมชนและสรุปข้อมูลผลลัพธ์และผลกระทบที่เกิดขึ้นร่วมกันว่ามีผลที่ก่อให้เกิดการพัฒนาหรือการเปลี่ยนแปลงอะไรบ้างในมิติของพื้นที่ปฏิบัติการ ชุมชน นักศึกษา และมหาวิทยาลัย

5. การสังเกต (Observation) เป็นการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) และแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) ผู้วิจัยได้เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมของการเรียนการสอน กระบวนการวิจัย ผู้วิจัยมีการจดบันทึกและสังเกตอารมณ์ความรู้สึกของนักศึกษา และชาวบ้าน ที่มีต่อกิจกรรมแต่ละครั้ง เป็นต้น

6. การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย แบ่งเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ วิเคราะห์ด้วยค่าสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย เป็นต้น ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) ได้ทำการวิเคราะห์เนื้อหาแบบสร้างข้อสรุปจำแนกข้อมูล (Typological Analysis) ตามกรอบประเด็นการวิจัย อาทิ แนวทางการพัฒนาการวัดการเรียนการสอน ผลลัพธ์และผลกระทบที่เกิดขึ้นกับนักศึกษา ชุมชน มหาวิทยาลัย เมื่อมีการจัดการเรียนการสอนบูรณาการกับการดำเนินงานโครงการภายใต้ยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น และอธิบายถึงความสัมพันธ์ของข้อมูลและปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น และการยืนยันกับข้อมูลเชิงปริมาณ เป็นต้น

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ผลการบูรณาการเรียนการสอน การวิจัย การบริการวิชาการเพื่อการพัฒนาชุมชน ภายใต้โครงการยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น และใช้กรอบวัตถุประสงค์การวิจัยเป็นกรอบการนำเสนอผลการวิจัย ดังนี้

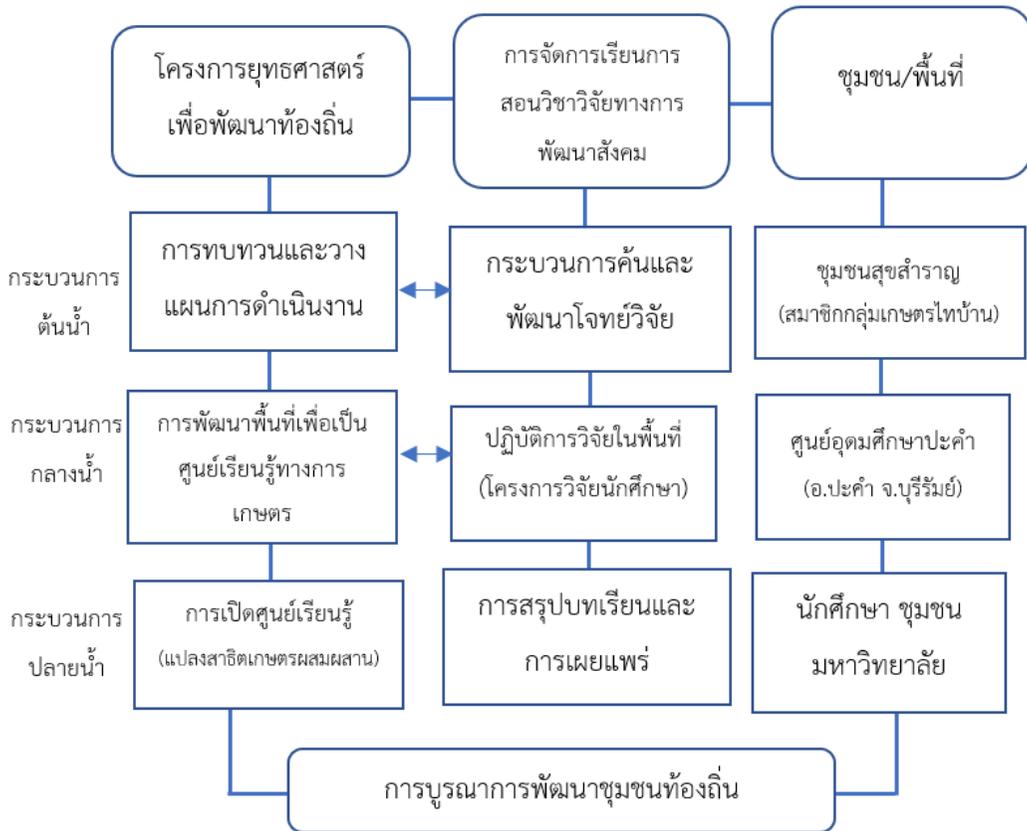
1. แนวทางการจัดการเรียนการสอนรายวิชาการวิจัยทางการพัฒนาสังคม (รหัส 2534904) พบว่ามีแนวทางการจัดการเรียนการสอนให้มีความเหมาะสม 3 แนวทาง คือ 1) ด้านระยะเวลาและความต่อเนื่องการแก้ปัญหาด้านเวลาไม่เพียงพอ สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ปรับการจัดการเรียนการสอนรายวิชานี้ต่อเนื่องจากรายวิชาการระเบียบวิธีวิจัยทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์เบื้องต้น ที่มีแผนการเรียนในชั้นปีที่ 3 พร้อมให้นักศึกษาเลือกที่ปรึกษาโครงการวิจัยตั้งแต่ปีที่ 3 ต่อเนื่องถึงชั้นปีที่ 4 (ค่าเฉลี่ย 4.22) และประเด็นวิจัยต่อเนื่องจากชั้นปีที่ 3 (ค่าเฉลี่ย 4.13) เป็นการเรียนเกี่ยวกับระเบียบวิธีวิจัย เครื่องมือ และผลผลิตของนักศึกษาในชั้นปีที่ 3 ได้เค้าโครงการวิจัย เพื่อพัฒนาและปฏิบัติการวิจัยในชั้นปีที่ 4 เพื่อให้ได้ประเด็นการวิจัยที่มีความชัดเจน และต่อเนื่อง จะได้ไม่เสียเวลาในการไปเริ่มต้นหาประเด็นการวิจัยใหม่ ที่ปรึกษาโครงการวิจัยใหม่ 2) รูปแบบการวิจัย หรือโครงการวิจัย ให้เน้นการวิจัยแบบมีส่วนร่วมของชุมชน (ค่าเฉลี่ย 4.17) เพื่อการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น ใช้กระบวนการมีส่วนร่วม และการใช้ชุมชนเป็นฐานเรียนรู้ 3) การเผยแพร่ผลงานของนักศึกษาและอาจารย์ (ค่าเฉลี่ย 3.83) สามารถใช้ช่องทางของการประชุมวิชาการของเครือข่ายการพัฒนาสังคม ชุมชน และท้องถิ่น ซึ่งมีการจัดโครงการขึ้นเป็นประจำทุกปี และวารสารอื่นๆ รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแนวทางการจัดการเรียนการสอนรายวิชาการวิจัยทางการพัฒนาสังคม

แนวทางการจัดการเรียนการสอน	ค่าเฉลี่ย	ค่า	
		เบี่ยงเบน	ความหมาย
		มาตรฐาน	
1. เรียนก่อนเปิดภาคเรียนเพื่อให้ได้เค้าโครงการวิจัยก่อนเปิดภาคเรียน	3.78	.656	มีความต้องการมาก
2. การใช้ประเด็นวิจัยต่อเนื่องจากรายวิชาระเบียบวิธีวิจัยเบื้องต้น ในชั้นปีที่ 3	4.13	.726	มีความต้องการมาก
3. จัดให้มีที่ปรึกษาตั้งแต่ในการเรียนระเบียบวิธีวิจัยในชั้นปีที่ 3 ต่อเนื่อง ถึงชั้นปีที่ 4 โดยในชั้นปีที่ 3 เป้าหมายให้มีเนื้อหาได้ 3 บท	4.22	.855	มีความต้องการมาก
4. เน้นการทำวิจัยแบบมีส่วนร่วมของชุมชน	4.17	.834	มีความต้องการมาก
5. ผลักดันให้มีการเขียนบทความวิจัยเพื่อเผยแพร่ผลงาน	3.83	.665	มีความต้องการมาก

2. รูปแบบการบูรณาการเรียนการสอนรายวิชาการวิจัยทางการพัฒนาสังคมกับการบริการทางวิชาการแก่สังคม ด้วยโครงการยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่น “โครงการแปลงสาธิตเกษตรผสมผสานบนฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” พบว่า การเรียนการสอนรายวิชาการวิจัยทางการพัฒนาสังคมเป็นการจัดการเรียนการสอนเน้นการนำทฤษฎีสู่การปฏิบัติการในชุมชน จึงเป็นการบูรณาการกระบวนการวิจัย เครื่องมือการวิจัย ร่วมกับกระบวนการโครงการยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่น เน้นการมีส่วนร่วมและปฏิบัติการร่วมกับชุมชนนับเป็นงานด้านบริการทางวิชาการไปพร้อมกันเนื่องด้วยกิจกรรมที่เกิดจากการเรียนการสอนของรายวิชานี้จะส่งผลต่อการพัฒนาความรู้ พัฒนากิจกรรมการทำงานของกลุ่ม พัฒนาทักษะทางวิชาการ ซึ่งการบูรณาการเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันจะเป็นการหนุนเสริมและต่อยอดโครงการที่มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาพื้นที่ศูนย์อุดมศึกษาปะคำให้เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านเกษตรผสมผสานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงร่วมกับชุมชน จึงมีการรวมกลุ่มชาวบ้าน และมีการจัดการพื้นที่เพาะปลูกพืชเพื่อเป็นแปลงสาธิต แต่ยังคงขาดองค์ความรู้ที่ผ่านการสังเคราะห์อย่างเป็นระบบเพื่อเป็นองค์ความรู้ที่เกิดจากการร่วมกันและใช้อธิบายประกอบการศึกษาดูงาน การจัดการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดผลต่อการพัฒนาชุมชน ท้องถิ่น จึงมีการบูรณาการเรียนการสอนการวิจัย ซึ่งมีรูปแบบของการบูรณาการเชิงกระบวนการ มี 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นตอนการค้นและพัฒนาโจทย์วิจัย ซึ่งบูรณาการกับกระบวนการต้นน้ำของโครงการยุทธศาสตร์ ในขั้นตอนนี้ทำให้นักศึกษาได้ประเด็นการวิจัยที่ตรงกับความต้องการของชุมชนและออกแบบกิจกรรม 2) ขั้นตอนการปฏิบัติการวิจัยเป็นกระบวนการต่อเนื่องจากการหาความต้องการของชุมชนกับความสนใจและความต้องการของนักศึกษา สอดคล้องกับกระบวนการกลางน้ำของโครงการยุทธศาสตร์ เป็นการพัฒนาให้ความรู้และการทดลองปฏิบัติการ พัฒนาศักยภาพของชุมชน ได้ประเด็นโครงการวิจัย ที่เชื่อมกันในองค์ความรู้เพื่อ

จัดแสดงไว้ศูนย์เรียนรู้ เช่น องค์ความรู้เกี่ยวกับผลในการบำรุงดินกับไม้ผล องค์ความรู้เกี่ยวกับมะเขือพวงสร้างเศรษฐกิจครอบครัว การจัดการพื้นที่แปลงสาธิตให้เป็นศูนย์เรียนรู้ที่น่าสนใจ และเครือข่ายจิตอาสาพัฒนาชุมชน เป็นต้น และเกิดเครือข่ายการเรียนรู้ด้านการพัฒนา และ 3) การบูรณาการในขั้นตอนสรุปและถอดบทเรียน ขั้นตอนของการสะท้อนผลกระทบคุณค่า ความภาคภูมิใจ ความสามารถ และการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์เรียนที่เป็นรูปธรรม

ภาพ 1 รูปแบบการบูรณาการเรียนการสอนกับการดำเนินโครงการยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น

จากรูปแบบดำเนินการบูรณาการเรียนการสอนวิชาการวิจัยทางการพัฒนาสังคมร่วมกับโครงการยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่น “โครงการแปลงสาธิตเกษตรผสมผสานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” และใช้พื้นที่ของมหาวิทยาลัยเป็นพื้นที่ปฏิบัติการโครงการบูรณาการเรียนการสอน ทำให้มีโครงการวิจัยของนักศึกษาในภาคการศึกษานี้ จำนวน 4 เรื่อง ดังนี้

2.1 เรื่อง “แนวทางการบริหารจัดการและพัฒนาพื้นที่ศูนย์อุดมศึกษาปะคำ เพื่อเป็นศูนย์เรียนรู้ชุมชนของกลุ่มเกษตรกรไต้หวันเครือข่ายมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ (ศูนย์ปะคำ) ตำบลหูก่านบ อำเภอปะคำ จังหวัดบุรีรัมย์” วิจัยโดยนายทิพากร คำสัตย์ และ นางสาว สุธินันท์ ชนะสิงห์ เป็นศึกษากาการบริหารจัดการพื้นที่

ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่น่าสนใจ และมีองค์ความรู้ด้วยการจัดเป็นฐานเรียนรู้ต่าง ภายในพื้นที่ 35 ไร่ เช่น ฐานไม้ผล ฐานไม้ ฐานมะเขือพวง ฐานพืชหมุนเวียน เป็นต้น

ภาพ 2 การลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลของพื้นที่ปฏิบัติการวิจัยและออกแบบ

2.2 เรื่อง “การปรับตัวของเกษตรกรในการเลือกปลูกพืชผักพื้นบ้านสร้างอาชีพเสริมภายใต้สภาวะปัญหาน้ำน้อย ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษามะเขือพวง” วิจัยโดยนางสาวกชกร คุณวงศ์ และ นายณัฐพงษ์ กองเนตร การวิจัยชุดนี้เป็นการถอดองค์ความรู้จากชาวบ้านที่เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกรไต้หวันปลูกมะเขือพวง ในพื้นที่ประมาณ 3 ไร่ ใช้ระยะเวลาปลูก 5 เดือนก็เก็บผลผลิตได้ และยังสามารถคงต้นไว้ได้ 3-5 ปี ขณะเดียวกันราคาก็ค่อนข้างดีในฤดูแล้ง กิโลกรัมละ 35-40 บาท เป็นทางเลือกให้เกษตรกรได้ปรับวิธีการเกษตรทำน้อยแต่ได้มาก

2.3 เรื่อง “การนำองค์ความรู้เรื่องหญ้าแฝกสู่การปฏิบัติเพื่อพัฒนาพื้นที่ศูนย์อุดมศึกษาปะคำ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ตำบลห้วยทับนบ อำเภอปะคำ จังหวัดบุรีรัมย์” โดยนายนवल สยามเมฆ และนางสาวสุภารัตน์ แก้วสง่า แฝกเป็นพืชเชิงสัญลักษณ์ของโครงการตามพระราชดำริในหลวงรัชกาลที่ 9 นำมาเป็นกิจกรรมฐานเรียนรู้หนึ่งของศูนย์เรียนรู้ ของมหาวิทยาลัยราชภัฏราชภัฏบุรีรัมย์ มีรูปแบบในการปลูกล้อมต้นไม้รูปวงกลมรูปตัววี (V) และรูปตัวยู (U) ซึ่งป้องกันการชะล้างหน้าดินในพื้นที่ลาดเอียง ใบแฝกที่ตัดสามารถเป็นปุ๋ยบำรุงดินได้ด้วยช่วยได้ไม้ผลที่ปลูกแฝกมีความเขียวสดมากกว่าต้นไม้ที่ไม่มีแฝก

ภาพ 3 การปลูกแฝกล้อมไม้ผลจะทำให้ดินมีความชุ่มชื้นไม้ผลเจริญเติบโตได้ดี

2.4 เรื่อง “รูปแบบการดำเนินชีวิตของบัณฑิตคืนถิ่นด้วยวิถีเกษตรอินทรีย์ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การสร้างความสุขและความมั่นคงของครอบครัว” โดยนายเรืองเดช กิชัยรัมย์ และนายอภิวัฒน์ ทองประโคน เป็นการค้นคว้าวิถีทางของการดำเนินชีวิตบัณฑิตคืนถิ่น คือ นางสาวรัฐปราณี กรมไธสง และนางสาวแสงรุ่ง จันทร์พ่ายพิ จิตอาสาและเป็นเครือข่ายการเรียนรู้และแบ่งปันในการพัฒนาพื้นที่ของมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ร่วมกับชุมชน

3. ผลลัพธ์และผลกระทบจากการบูรณาการเรียนการสอนและการบริการวิชาการสู่การพัฒนาชุมชน ภายใต้โครงการยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่น พบว่า ผลลัพธ์ของการบูรณาการเรียนการสอนที่สะท้อนออกมาในความพึงพอใจ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการเสริมสร้างอัตลักษณ์ของหลักสูตรการพัฒนาสังคม ที่เน้นวิเคราะห์สังคมเน้นกระบวนการวิจัย จิตอาสา (ค่าเฉลี่ย 4.50) รองลงมาคือ ด้านพื้นที่ดำเนินการวิจัย (ค่าเฉลี่ย 4.44) โดยเฉพาะการคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชน ด้านการเห็นคุณค่าการบูรณาการเรียนสู่การพัฒนาท้องถิ่น (ค่าเฉลี่ย 4.42) โดยมีผลงานการวิจัยที่เป็นประโยชน์กับพื้นที่อย่างเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะผลงานที่เกิดจากการวิจัยของนักศึกษาเป็นสื่อการเรียนรู้ที่มีชีวิตชีวา เช่น รูปแบบของการปลูกผักปลอดสารพิษ การบริหารจัดการพื้นที่ให้เป็นศูนย์เรียนรู้ เป็นต้น และนักศึกษามีทักษะทางการวิจัยทางการพัฒนาสังคม (ค่าเฉลี่ย 4.31) ตามลำดับ รายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ความพึงพอใจต่อการบูรณาการเรียนการสอนการวิจัยทางการพัฒนาสังคมกับโครงการยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่น

ประเด็นการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ		
	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลความหมาย
ด้านความรู้และทักษะการวิจัยทางการพัฒนาสังคม	4.31	.652	พอใจมาก
ด้านอัตลักษณ์ของสาขาการพัฒนาสังคม (วิเคราะห์ได้ วิจัยเป็น เน้นจิตอาสา นำการพัฒนาสังคม)	4.50	.646	พอใจมาก
ด้านคุณค่าการบูรณาการเรียนสู่การพัฒนาท้องถิ่น	4.42	.682	พอใจมาก
ด้านพื้นที่ดำเนินการวิจัย	4.44	.763	พอใจมาก
ค่าเฉลี่ยรวม	4.42	.686	พอใจมาก

ผลของข้อมูลความพึงพอใจมีความสอดคล้องกับการให้ข้อมูลของนางสาวสุธินันท์ ชนะสิงห์ นักศึกษาที่ว่า “..ในระหว่างการทำงานวิจัยได้มีโอกาสร่วมกิจกรรมกับชุมชน เช่น การทำปลูกป่า การร่วมประชุม และการช่วยอำนวยความสะดวกในเวลาที่ชุมชนมีกิจกรรม ซึ่งเป็นจิตอาสาที่ทำให้นักศึกษาได้เรียนรู้ชุมชน และที่สำคัญได้รู้จักพืชในแปลงอย่างเช่นมันเทศญี่ปุ่นก็เพิ่งเคยรู้จักมาก่อนต้นจริงเป็นอย่างไร สิ่งเหล่านี้เป็นทักษะชีวิตที่ได้จากประสบการณ์ตรงเลยของทำโครงการในครั้งนี้..” หรือนายทิพากร คำสัตย์ นักศึกษาอีกคนที่กล่าวว่า “รู้สึกภาคภูมิใจมากที่เห็น

พื้นที่ที่เคยไปทำวิจัยกลายมาเป็นศูนย์เรียนรู้ที่มีคนสนใจชาวบ้านยังรวมกลุ่มสานงานต่อ มีผลผลิตของชาวบ้านที่สามารถมีไว้บริโภค และจำหน่ายได้ เห็นแล้วมีความสุขมาก...

ผลกระทบการจัดการเรียนการสอนด้วยการบูรณาการกับการดำเนินโครงการยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ทำให้เกิดผลกระทบเชิงบวกที่ประโยชน์ร่วมกัน ระหว่างชุมชน นักศึกษา มหาวิทยาลัย ชุมชนสุขสำราญ มีการรวมกลุ่มกันดำเนินงานโดยสมาชิกมาจาก หมู่ 2 หมู่ 4 หมู่ 5 หมู่ 11 ชุมชนได้เกิดกระบวนการเรียนรู้การทำงานเป็นกลุ่มและจดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรไต้หวัน เครือข่ายมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ (ศูนย์แปะคำ) ทะเบียนเลขที่ 4-31-12-05/1-0054 และได้พัฒนาพื้นที่มหาวิทยาลัยที่ว่างเปล่าให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน “ศูนย์เรียนรู้แปลงสาธิตเกษตรผสมผสานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” เพื่อเป็นแหล่งผลิตอาหารที่ปลอดภัย เกิดเครือข่ายการเรียนรู้ระหว่างชุมชน เช่น เครือข่ายแปะคำ เครือข่ายหน่วยพัฒนาที่ดินและวิสาหกิจชุมชนตำบลหูทำนบ เครือข่ายปราชญ์จังหวัดบุรีรัมย์ เป็นต้น สำหรับนักศึกษา ผลการเรียนรู้ไม่ตกค้างได้ประสบการณ์และทักษะด้านการพัฒนาวิจัยเชิงพื้นที่เรียนรู้ร่วมกับชุมชน ซึ่งเป็นองค์ความรู้ที่ไม่มีในห้องเรียนและปลูกฝังจิตอาสาด้านพัฒนาสังคม นักศึกษาหลายคนได้บอกความรู้สึกคล้ายกันคือได้เรียนรู้การปรับตัวทั้งในด้านการบริหารจัดการตนเอง การเปิดใจเรียนรู้กับชาวบ้าน และทักษะการทำงานเป็นทีมกับเพื่อน สิ่งเหล่านี้จะเป็นประสบการณ์ที่เพิ่มพูนทักษะให้กับนักศึกษานำไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตต่อไปในอนาคต และที่สำคัญมีความภาคภูมิใจกับผลงานของตนเองที่ยังคงปรากฏในพื้นที่ของศูนย์เรียนรู้เพื่อบอกเล่าเรื่องราวผลงานวิจัยต่อไป แม้ว่าจะจบการเรียนรู้ไปแล้วแต่ผลงานยังคงอยู่ ดังเช่นคำพูดของนักศึกษา ศุภรัตน์ ที่ได้พูดไว้ว่า “เพิ่งได้รู้ว่าแปะคำมีความสำคัญอย่างไรและที่สำคัญไปกว่านั้นเวลาผ่านไปเห็นแปะคำที่ตนเองปลูกกับชาวบ้านยังอยู่และเห็นขยายผลต่อยิ่งภาคภูมิใจ ครั้งแรกไปประสานขอแปะคำจากสถานีพัฒนาที่ดินอยู่อีกอำเภอหนึ่งคนละฝากของจังหวัด ทำให้ได้รู้จักหน่วยงานเพิ่ม รู้จักปราชญ์ด้านแปะคำ รู้จักคนรักแปะคำที่สืบสานศาสตร์ของในหลวงรัชกาลที่ 9 คือรู้สึกดีใจมากเป็นประสบการณ์ที่ดี..” นอกจากนี้หลักสูตรจะนำรูปแบบไปพัฒนาเรียนการสอนตามแนวทางในปีถัดไป และมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ได้พัฒนาพื้นที่ว่างเปล่าให้เป็นศูนย์เรียนรู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียงให้บริการชุมชนและผู้สนใจ สร้างภาพลักษณ์ที่ดีต่อชุมชน ด้วยการเป็นมหาวิทยาลัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น การบูรณาการการเรียนการสอน การวิจัย และบริการวิชาการของสาขาวิชาการพัฒนาสังคมส่งผลต่อการพัฒนาชุมชนสุขสำราญ ตำบลหูทำนบ อำเภอปะคำ จังหวัดบุรีรัมย์ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีรายได้ มีส่วนร่วม และมีความสุข

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยการบูรณาการเรียนการสอน การวิจัย และการบริการวิชาการเพื่อการพัฒนาชุมชนภายใต้ยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ มีประเด็นนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. รูปแบบการบูรณาการเรียนการสอนกับการดำเนินโครงการยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่น เป็นการบูรณาการเชิงกระบวนการที่มีความสอดคล้องกันระหว่างกิจกรรมการเรียนการสอนและกิจกรรมของโครงการมี 3 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) กระบวนการค้นและพัฒนาโจทย์วิจัยซึ่งสอดคล้องกับกระบวนการต้นน้ำของ

โครงการเพื่อเป็นการวิเคราะห์ความต้องการของพื้นที่และกลุ่มเป้าหมายพร้อมออกแบบกิจกรรมของโครงการ

2) ปฏิบัติการวิจัยสอดคล้องกับขั้นตอนกลางน้ำของโครงการคือขั้นปฏิบัติการพัฒนา และ 3) ขั้นตอนบทเรียนและสรุปผลซึ่งสอดคล้องกับระยะปลายน้ำของโครงการที่เป็นการสรุปผล ด้วยกระบวนการเรียนการสอนเกี่ยวข้องกับกระบวนการวิจัยของนักศึกษา จึงทำให้การบูรณาการเป็นเครื่องมือที่ทำให้การดำเนินโครงการแปลงสาธิตเกษตรผสมผสานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นโครงการภายใต้ยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพ ดำเนินด้วยส่วนร่วมของชุมชน ทำให้เกิดการเรียนรู้ไปด้วยกันระหว่างนักศึกษา ชุมชน พัฒนาทักษะทางวิชาการและทักษะทางสังคม สอดคล้องกับแนวคิดของประเวศ วะสี (2561, หน้า 6) การจัดการเรียนรู้แนวใหม่ต้องเน้นการมีส่วนร่วมและเน้นการบูรณาการร่วมกันชุมชน คือการปฏิรูปแนวคิดการศึกษาไทยเป็นการเอาชีวิตและการอยู่ร่วมกันเป็นตัวตั้ง เอาวิชาเป็นเครื่องมือ ญัฐนันท์ วิริยะ (2561) การจัดการเรียนแบบบูรณาการเพื่อพัฒนาท้องถิ่นทำให้เกิดความภาคภูมิใจในผลงานที่นำไปใช้ประโยชน์ร่วมกันอย่างแท้จริงด้วยการเรียนรู้แบบบูรณาการเชื่อมโยงระหว่างมหาวิทยาลัยและชุมชนเกิดเป็นความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เป็นการติดต่อทางปัญญาและส่งเสริมสุขภาพชุมชนสร้างความสุขมวลรวมของชุมชนร่วมกัน

2. ผลลัพธ์และผลกระทบจากการบูรณาการเรียนการสอน การวิจัย และการบริการทางวิชาการสู่การพัฒนาชุมชน การบูรณาการทำให้นักศึกษาเพิ่มพูนความรู้และทักษะการวิจัยทางการพัฒนาสังคม สะท้อนอัตลักษณ์ของหลักสูตรวิชาการพัฒนาสังคม คือ การวิเคราะห์ได้ วิจัยเป็น เน้นจิตอาสา นำการพัฒนาสังคม นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของคมสันท์ ขจรปัญญาไพศาล (2556) และสมบัติ ประจัญสานต์ (2557) ที่พบว่านักศึกษามีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนที่บูรณาการกับการวิจัยและบริการทางวิชาการแก่สังคม ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับชุมชน ทำให้ชุมชนสุขสำราญได้รวมกลุ่มกันทำงานและจดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชน ชี้ให้เห็นถึงความต่อเนื่องและความยั่งยืนในการพัฒนาต่อหลังจบการเรียนการสอนไปแล้ว ส่วนพื้นที่ปฏิบัติการโครงการและผลงานการวิจัยของนักศึกษา อาทิ การปลูกหญ้าแฝก การบริหารจัดการพื้นที่ของกลุ่ม ได้รับการพัฒนากระดับเป็นศูนย์เรียนรู้เกษตรผสมผสานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของมหาวิทยาลัย และเป็นสถานที่จัดกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของชุมชน นักศึกษา คณาจารย์ และประชาชนผู้สนใจ นำมาซึ่งความภาคภูมิใจให้กับนักศึกษา ดังที่มานิตย์ ไชยกิจ (2557) ได้สะท้อนบทบาทหน้าที่สถาบันอุดมศึกษาในการทำหน้าที่จัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลให้กับนักศึกษาที่จะเติบโตเป็นกำลังสำคัญของประเทศ ไม่ทอดทิ้งสังคมด้วยสร้างสรรค์กิจกรรมการบูรณาการในการเรียนการสอน การวิจัย และการบริการวิชาการแก่สังคม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1.1 การบูรณาการเรียนการสอน การวิจัย และบริการวิชาการ กับโครงการภายใต้ยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นนำไปสู่การพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วม เสริมสร้างอัตลักษณ์มหาวิทยาลัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นอย่างเป็นรูปธรรม และควรนำแนวทางการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบในปีการศึกษาถัดไป

1.2 ควรนำรูปแบบการบูรณาการเรียนการสอนกับการดำเนินโครงการยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นโดยการรายวิชาที่เกี่ยวข้องการวิจัยสามารถบูรณาการด้านกระบวนการให้มีความสอดคล้องกันทำให้การดำเนินโครงการมีประสิทธิภาพ

1.3 การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการกับการดำเนินโครงการนำไปสู่การสร้างความพึงพอใจให้กับนักศึกษา และเกิดประโยชน์ร่วมทั้งนักศึกษา ชุมชน และมหาวิทยาลัย

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำวิจัยเพื่อประเมินผลการนำรูปแบบการบูรณาการเรียนการสอนไปใช้สำหรับการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาที่มีการเรียนต่อเนื่องรายวิชาชั้นปีที่ 3 สู่โครงการวิจัยชั้นปีที่ 4

2.2 ควรมีประเด็นการประเมินคุณค่าและการบรรลุเป้าหมายของการดำเนินโครงการร่วมกับการบูรณาการเรียนการสอน

เอกสารอ้างอิง

- คมสันท์ ขจรปัญญาไพศาล. (2556). การบูรณาการการวิจัยและการบริการวิชาการแก่สังคมในรายวิชาการพัฒนาความเป็นครูวิชาชีพ คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์. **วารสารบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยสกลนคร**, 10(51), 1-8.
- จันทิมา องอาจ. (2561). การบริหารจัดการการบริการวิชาการแก่สังคมของมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี. **วารสารราชภัฏสุราษฎร์ธานี**, 5(1), 273-298.
- ณัฐนันท์ วิริยะวิทย์ (2561). การเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อพัฒนาท้องถิ่นของสาขานิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร. **วารสารวิจัยราชภัฏพระนคร สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์**, 1(2), 82-98.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น. ประเวศ วะสี (2561). สัมภาษณ์พิเศษ”นพ.ประเวศ วะสี” ชู “หมูป่าโมเดล” พาคนไทยออกจากถ้ำแห่งวิกฤต. ในสยามรัฐออนไลน์ : <https://siamrath.co.th/n/48366>
- พัฒนา บุญญาประภา และคณะ. (2560). การบูรณาการการจัดการศึกษาเพื่อท้องถิ่นในการแก้ปัญหามลพิษทางอากาศในชุมชน เทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา จังหวัดเชียงใหม่. **วารสารบัณฑิตวิทยาลัย**, 8(2), 51-66
- มนตรา พงษ์นิล. (2560). การบูรณาการการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษา: องค์ความรู้และพัฒนานวัตกรรม. **วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ**, 19(1), 1-15.
- มานิตย์ ไชยกิจ. (2557). แนวทางการบูรณาการการเรียนการสอนกับการวิจัยและบริการทางวิชาการแก่สังคมของสถาบันอุดมศึกษา. **วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร**, 16(2), 205-213.
- สำนักงานกฤษฎีกา. (2547). **ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 121/ตอนพิเศษ 23 ก/หน้า 1/14** มิถุนายน 2547.
- สมบัติ ประจัญสานต์ และคณะ. (2557). รูปแบบการเรียนการสอนที่บูรณาการกับการวิจัย การบริการวิชาการ และการทะนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมของสาขาวิชาเทคโนโลยีสถาปัตยกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์. **วารสารการพัฒนาชุมชนและคุณภาพชีวิต**, 2(2), 215-224.
- สำนักงานที่ประชุมอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏ. (2561). **ยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น**. ฉบับปรับปรุง 11 ตุลาคม 2561.